

BIBLICKÉ OTÁZKY A ODPOVĚDI

**Český překlad spisku
VOM WIRKEN DER APOSTEL**

Lehrheft 14

Cena K 3.—

**státním nákladem vydal J. Cepl, Praha
st poštovní spořitelny v Praze číslo 71.304
Tiskla Grafia, Praha II**

KAŽDÝ

*by měl mít svou vlastní,
právě vydanou, knížku ka-
pesního formátu:*

*ZÁKLADNÍ NAUKY
PÍSM A SV.*

V celoplátěné vazbě K 9.50

*Doporučte tuto vhodnou
příručku též svým známým*

1. úkol — 30. března — 5. dubna 1941

Pavlova třetí misijní cesta: Pavel a Apollo v Efezu

Úvod: Touto částí Písma začínáme uvažovati o Pavlově třetí misijní cestě, která trvala asi 4 léta. Pavel se chtěl vrátiti z Antiochie do Efezu, jak byl prve slíbil. (Skt. 18, 18—21.) Efezus bylo veliké obchodní město Malé Asie, čítající 500.000 obyvatel. Vyznačovalo se velikým chrámem a uctíváním bohyně Diany.

1. Které krajiny navštívil Pavel na začátku své třetí mis. cesty? Skt. 18, 23.

Pavel nastoupil svoji třetí mis. cestu opět z Antiochie, kde byl k činnosti kazatelské vysvěcen a kde byl také počátek jeho působení.

2. Kdo a jak působil v Efezu, než tam přišel Pavel? V. 24, 25.

Apollo slyšel kázati Jana Křtitele a také byl sám od něho pokřtěn. Věřil v Pána Ježíše, ale věděl ještě velmi málo o dalším jeho životě. Nevěděl nic o smrti a vzkříšení Pána Ježíše, ani o seslání Ducha sv. Byl však dobře znalý Písma sv. a horlivý ve zvěstování toho, co znal.

3. Kdo ho uvedl v další známost Pána Ježíše? V. 26.

4. Kdo byl dále Apollovi nápomocen? Čeho byl pak schopen? V. 27, 28.

Jest pozoruhodné, jak Pavel později ve svém dopise ke Korint. rozdvojení v církvi potírá. Porovnej: I. Kor. 1, 12, 13, 3, 21—23.

»Jeden kazatel má zřídka všechny vlastnosti, aby postavil církev ve všem dokonale Pánu. Proto Pán střídá kazatele, aby některou dobrou vlastnost, kterou postrádá jeden, doplnil druhý.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 222.)

5. Kam přišel Pavel, když se Apollo zdržoval v Korintu? Koho tam našel? Skt. 19, 1.
6. Co neznali ještě stoupenci Jana Křtitele? V. 2—4.
7. Co přijali na důkaz víry v Pána Ježíše? Jak se k nim přiznal Bůh? V. 3—7.
8. O čem a jak dlouho učil Pavel v tamější škole? V. 8.
9. Proč volil Pavel jinou místnost k shromáždění? Jak dlouho a s jakým úspěchem tam Pavel kázal? V. 9. 10.

Tato škola měla veliký vliv na celé okolí. Lidé přicházeli do města za obchodem nebo za zábavou a mnozí z nich slyšeli zvěst evangelia. Tak se šířila známost o Pánu Ježíši daleko do okolí.

10. Jakým zvláštním způsobem projevila se Boží moc v působení ap. Pavla? V. 11. 12.
11. Kdo a jakým způsobem chtěl tuto Boží moc napodobiti? V. 13.
12. Jakou zkušenost učinili tito zaklínači? V. 14—16.
13. Jak na mnohé působilo toto zneužití jména Pána Ježíše? V. 17. 18.

Mnozí v Efezu, i když uvěřili v Pána Ježíše, věřili ještě pověrám a provozovali i různé čáry. Tato zkušenost se zaklínači přivedla je k poznání a k opravdovému pokání.

14. Jak se projevilo při nich ovoce pravého pokání? V. 18. 19.

Ti, kteří se marnými věcmi obírali, spálili všechny své špatné knihy. Mohli je prodati, ale oni nechtěli, aby ty knihy někoho otravovaly nebo přiváděly na špatnou cestu. Cena spálených knih byla v naší měně 350.000 K.

15. Jaký výsledek slova Božího byl patrný po tomto vítězství? V. 20.

Povstání v Efezu

Úvod: »Město Efezus bylo přes tři roky střediskem působení ap. Pavla. Církev byla v tomto městě v rozkvětu a odtud se evangelium šířilo do dalších krajin Malé Asie. V Efezu se konaly každoročně slavnosti na počest bohyně Diany, ke kterýmž se lidé z blízka i z daleka scházeli. Zvěstováním evangelia obdržela tato pohanská služba citelnou ránu. Hodně jich uvěřilo a mnozí, kteří se ještě veřejně ke Kristu nepřiznali, byli tak dalece osvíceni, že všichni důvěru k pohanským bohům ztratili.« (Působení ap., str. 234.)

1. Jaký cestovní plán měl Pavel před sebou, až by odešel z Efezu? Skt. 19, 21.

2. Koho poslal předem do Macedonie? V. 22.

Pavel se rozhodl zůstat ještě nějaký čas v Efezu, ale nastalé události uspišily jeho odchod.

3. Co se mezitím v městě přihodilo? Kdo podnítl lid k vzbouření? V. 23, 24.

4. Koho Demitrius svolal a z čeho obvinil Pavla? V. 25, 26.

5. Jak využil pohanského náboženského smýšlení lidu? V. 27.

»Diana Efezských« je vlastně řecká bohyně »Artemis«, která byla přezvána »Dianou«. Její podobizna prý spadla s Jupitera a byl jí v Efezu velikým nákladem poslán nádherný chrám. Stavba sama trvala 220 roků. Tento chrám Diany byl 133 m dl. a 69 m šir. Byl vystavěn z bílého mramoru na 128 mramorových sloupech, 19 m vysokých, mistrně zdobených. Počítal se jako jeden ze sedmi divů světa.

6. Jak působila řeč Demitria na lid? V. 28.

Uctívání této bohyně bylo tak rozšířené a vžité, že i církve v pozdější době přiklonila se k uctívání »madony«, ovšem pod jiným jménem, již zbudovány byly též tak mnohé chrámy.

7. Jak daleko se povstání rozšířilo? Koho chytily, když nenašli Pavla? V. 29.

8. Co chtěl Pavel učiniti? Kdo ho však zdržel?
V. 30. 31.

»Pavel slyšel o nebezpečí, jež hrozilo bratřím, chtěl sám promluvit k lidu, ale učedníci toho nedopustili. Gájus a Aristarchus nebyli hledanými muži, i nehrozilo jim přímo nebezpečí, jemuž by se byl vystavil Pavel.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 235.)

9. Jak se choval vzbouřený lid? V. 32.

10. Koho poslali Židé ke své obhajobě? V. 33.

»Alexandr, sám Žid, byl jeden z řemeslníků Demetria, o němž se Pavel zmiňuje v II. Tím. 4, 14., že mu způsobil mnoho zlého. Tento muž vynaložil všechnu svoji schopnost k tomu, aby obrátil hněv lidu proti Pavlovi a těm, kteří uvěřili v Krista.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 236.)

11. Co dělal lid, když poznal, že k němu mluví Žid? V. 34.

12. Jak městský písař pokojil rozbouřený lid?
V. 35. 36.

13. Jak se zastal Pavla a jeho přátel? V. 37.

14. Jakým způsobem měly se řešiti veškeré rozepře? V. 38. 39.

15. Na jaké nebezpečí bylo ještě písařem poukázáno? V. 40.

»Pavel byl úředníky města před davem ochráněn a ospravedlněn. To bylo další vítězství evangelia proti po-
věře. Pán sám působil na úředníky, aby se Pavlovi nic nestalo a aby dílo Boží nebylo poškozeno.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 237.)

3. úkol — 13. — 19. dubna 1941

Pavlova cesta do Jerusalema

Úvod: »Pavel chtěl svoji třetí mis. cestu ukončiti zastávkou v Jerusalemě. Jeho přáním bylo sejíti se s lidmi, kteří se všech stran přicházeli ve svátek do Jerusalema. Ve svém srdci choval stále naději, že se mu podaří zlomiti u Židů odpor proti Kristu a že přece jen přijmou to vzácné

evangelium. Také se chtěl sejít s církví v Jerusalemě, aby odevzdali mohl dar pro chudé od věřících pohanů. (Das Wirken der Apostel, str. 314.)

1. Kam Pavel odcestoval, když se rozloučil s bratřími v Efezu? Skt. 20, 1.
2. Za jakých okolností přišel po prvé do Macedonie? Skt. 16, 9.
3. Kam odešel Pavel po navštívení macedonských sborů? Kdo zkrřížil opět jeho plány? Skt. 20, 2—3.

»Když byl Pavel připraven vstoupiti na loď, aby se dostal do Syrie, bylo mu sděleno, že se Židé zapřísáhli až vstupovati bude na loď, že ho zabijí. Ač již dlouho usilovali o jeho bezživotí, dosud se jim to nezdařilo. Když to Pavel zvěděl, volil raději delší cestu přes Macedonii. (Das Wirken der Apostel, str. 314, 315.)

4. Kdo doprovázel Pavla na jeho cestě? V. 4.

»Pavel vzal s sebou větší množství peněz, které dostal z různých sborů od pohanských bratří pro chudé v Jerusalemě. Proto si také Pavel přál, aby zástupci těch sborů ho do Jerusalema doprovázeli. (Působ. ap., str. 315.)

5. Kde se zdržel Pavel přes velikonoce? Kde čekali naň jeho přátelé? Jak dlouho pobyl v Troadě? V. 5, 6.
6. V který den v týdnu se věřící v Troadě sešli na rozloučenou s ap. Pavlem? Jak dlouho k nim Pavel mluvil? V. 7, 8.

Toto shromáždění bylo konáno ze soboty na neděli v noci. Poněvadž podle Bible začíná den západem slunce, tedy v sobotu večer vlastně již začínal první den týdne. Kdyby Pavel první den týdne světil, pak by nekonal shromáždění v noci a v neděli by se nevydal na dlouhou, namáhavou cestu.

7. Která událost přerušila noční kázání apoštola Pavla? Jakým způsobem byl zármutek obrácen v radost? V. 9, 10, 12.

»Když Pavel dlouho v noci kázal, jeden mládenec, sedě na okně, byl přemožen spánkem a spadl s třetího poschodí

dolu. Nastal rozruch a mnozi nad jeho smrtí plakali. Pavel však volal vroucně k Bohu o navrácení jeho života a Bůh modlitbu jeho vyslyšel.« (Das Wirken der Apostel«, str 315.)

8. Kdy a jak cestoval Pavel a přátelé jeho z Troady? V. 11. 13.

Pavel odcestoval v neděli ráno. Šel sám pěšky do Asson, kdež se připojil k bratrům. plujícím na lodi.

9. Kterými místy pluli? Proč chtěl Pavel minouti Efez? V. 15. 16.

10. Koho si povolal Pavel z Milétu? V. 17.

Pavel nevěděl přesně, jak se loď dlouho v Milétu zdrží, a chtěje využítí času, dal k sobě povolati starších z Efezu, města vzdáleného asi 50 km

11. Co připomínal Pavel starším efezského sboru? V. 18—21.

12. V jakém světle viděl svoji vlastní budoucnost? V. 22—24.

13. Co s určitostí předvídal? Co nezameškal všechněm zvěstovati? V. 25—27.

Pavel s počátku neměl v úmyslu zmiňovati se o své poslední cestě, ale když mluvil, tu Duch B. mu zjevil, že toto sejítí se s bratry v Efezu jest poslední.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 318.)

14. Jaké napomenutí dal Pavel těmto vedoucím mužům? Co jim na základě Ducha prorockého také oznámil? V. 28—30.

15. K čemu je nabádal a komu je poroučel? V. 31. 32.

16. Co jim též připomněl, aby neupadli v chamtivost? V. 33—35.

17. Jaké bylo jejich vzájemné rozloučení? V. 36—38.

Pavel končí svoji třetí misijní cestu

Úvod: Když se Pavel s bratřími v Efezu rozloučil, pluli pak dále směrem k Jerusalemu, kde měla končiti Pavlova třetí misijní cesta. Pavla doprovázeli Lukáš, Timoteus a 6 bratři z různých sborů Malé Asie.

1. Kudy se plavili dále z Milétu? Skt. 21, 1.

Koun a Rodus byly malé ostrůvky. Město Rodus na téměř ostrově vyznačovalo se velikým, krásným majákem podoby člověka. Byl 33 m vys., vybudovaný celý z kovu. Počítal se též jako jeden ze sedmi divů světa.

2. Kam nyní pluli bez zastávky? Co viděli po levé straně? V. 2, 3.

Když viděli ostrov Cypr, tu se Pavel jistě rozpomenul na svoji první misijní cestu, kdy na tom ostrově oslepl čarodějník Elymas, protože se protivil učení Pána Ježíše.

3. Jak dlouho se zdrželi v Týru? Koho tam našli? V. 3 b, 4.

4. Oč prosili věřící v tomto městě Pavla, osvěcení jsouce Duchem sv.? V. 4 b.

5. Kdo vyprovodil bratři opět na loď? Jak se navzájem rozloučili? V. 5, 6.

6. Kde byla další jejich zastávka? V. 7.

7. Do kterého města připluli následujícího dne? U koho našli pohostinství? V. 8.

Tento Filip byl jedním z diaconů, zvolených po založení první církve v Jerusalemě, který kázal též úspěšně s Samari (Skt. 8, 5—8.) a který se stal nástrojem k obrácení ministra financí královny Kandáces. (Skt. 8, 27—40.)

8. Co jest psáno o jeho dcerách? Skt. 21, 9.

9. Kdo tam též v tu dobu přišel? Jak varoval Pavla? V. 10, 11.

10. Oč prosili Pavla jeho přátelé, když slyšeli, co zvěstoval prorok Agabus? V. 12.

11. Jak Pavel odpověděl? Co byl hotov vše pro Pána Ježíše podstoupiti? V. 13.
12. Na čem se bratří konečně ustálili? V. 14.
13. Kdo doprovázel Pavla též do Jerusalema? V. 15. 16.

»Všichni, kteří cestovali s Pavlem, byli smutní, neboť věděli, že Pavla neočekává v Jerusalemě nic dobrého. I sám Pavel, když se přibližovali k městu, zesmutněl. Věděl, že tam má málo přátel a že ani s pomocí bratří nebude moci počítati. Neobrácení Židé z různých krajů osobně i dopisy štváli proti němu, ale Pavel nezoufal. On stále doufal, že se mu podaří své soukmenovce o naději, kterou máme v Krista Ježíše, přesvědčiti a že oni přece jen nakonec v Pána Ježíše uvěří.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 321, 322.)

14. Jak byli všichni od bratří v Jerusalemě přijati? V. 17.

5. úkol — 27. dubna — 3. května 1911

Pavel v Jerusalemě. Jeho zatčení v chrámě

Úvod: Setkání Pavla s věřícími a vedoucími církve v Jerusalemě bylo spojeno s nedorozuměním. Někteří vedoucí bratří měli různé předsudky o činnosti Pavla a jeho spolupracovníků. Dali mu návrh, aby odstranili různé domněnky, kolující o něm mezi Židy. Pavel, nechtěje se protiviti ujednání bratří, na ten návrh přistoupil. Bylo to však pro něho osudné, neboť to vedlo k jeho zajetí a konečně i k smrti.

1. Kde a s kým se Pavel v Jerusalemě sešel?
O čem vyprávěl? Skt. 21, 18. 19.

»Při této příležitosti předal Pavel a jeho společníci vedoucím církve peníze, jež věřící z pohanů poslali k podpoře chudých. Suma těch peněz byla nad očekávání starších; stála však také mnoho sebezapření těch, kteří je poslali.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 323.)

2. Jak byla Pavlova zpráva o misijní činnosti mezi pohany přijata? V. 20 a.

3. Jakou zprávu měli o Pavlovi v Jerusalemě?
V. 21.

4. Jadou radu dali starší v Jerusalemě Pavlovi,
aby vyvrátil předsudky Židů? V. 22—24.

»Nyní měli vedoucí bratři krásnou příležitost svobodně vyznati, že Bůh mocně působil skrze Pavla, ale oni že uvěřili falešným zprávám jeho nepřátel, čímž předsudky v lidu proti Pavlovi jen udržovali. Místo aby Pavla před věřícími z Židů ospravedlnili, dávají mu radu, z níž bylo patrné, že stále chovají názor, že je Pavel sám odpovědný za špatné mínění lidu.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 326.)

5. Co rozhodli apoštolé o těch, kteří z pohanů
uvěřili v Pána Ježíše? V. 25.

6. Jak projevil Pavel ochotu, jednomyslně s bratřími
pracovati? V. 26.

Pavel dobře věděl, že všechny oběti dokonány byly smrtí Pána Ježíše, ale přesto se podrobil radě bratří, aby vyvrátil předsudky Židů o sobě.

7. Z čeho poznáváme, že se rada starších, daná
Pavlovi, neosvědčila? V. 27.

»Touto radou se nepřišlo k žádoucímu cíli, ale uspišilo se to, co Pán skrze proroky předpovídal: Utrpení, oddělení od bratří a odloučení od pohanských sborů, které ztratily v Pavlovi velikou oporu.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 328.)

8. Jaká obvinění byla na Pavla vznášena? V. 28.

9. V čem viděli útočníci znesvěcení chrámu?
V. 28 b. 29.

Pavel sám měl právo vjíti do chrámu, ale Řekům bylo přísně zakázáno vstoupiti v místa, vyhrazená pouze Židům.

10. Jak daleko se rozšířila zpráva o Pavlovi? Co
s ním chtěli rozbouření Židé učiniti? V. 30.
31 a.

11. Kdo byl též zpraven o vzbouření lidu? Co
hejtman hned podnikl? V. 31 b. 32.

12. Jak se ten hejtman jmenoval? Skt. 23, 25—26.

13. Proč nemohl hejtman zvědět pravdu o Pavlovi? Kam ho dal vést? V. 33. 34.
14. Co musili žoldnéři učiniti, aby Pavla vychválili z rukou lidu? Co křičel všechen lid? V. 35. 36.
15. O co Pavel požádal, prve než byl uveden do hradu? Za koho ho hejtman měl? V. 37. 38.

Tento Egyptský shromáždil velký počet nespokojených Židů na hoře Olivetské. Sám se vydával za Krista a tvrdil o sobě, že má takovou moc, že by mohl slovem i hradby Jerusalema rozbořiti. Mistodržící Felix poslal vojáky, kteří tyto vzbouřence pochytili. Bylo mezi nimi též mnoho vražedníků a zlodějů.

16. Co pravil Pavel o sobě? O co požádal? V. 39.
17. Jak se choval na chvílku lid, když mu bylo dovoleno promluvit? V. 40.

6. úkol — 4. — 10. května 1941

Pavlova řeč na schodech hradu

Úvod: Pavel, jsa v chrámě rozbouřenými Židy chycen, byl by jistě býval usmrcen, kdyby ho byl hejtman nevzal v ochranu. Nyní Pavel prosil o dovolení promluvit k lidu, což mu bylo také hejtmanem dovoleno.

1. Kterou řečí Pavel mluvil a jak své nepřátele oslovil? Skt. 22, 1—2.

Tím, že mluvil k lidu jeho řečí, naklonil si lid tak dalece, že se všichni utišili, aby vyslechli jeho řeč.

2. Jakou zprávu podal Pavel o svém rodišti, svém vychování a své horlivosti pro Boha? V. 3—5.
3. Co přivedlo Pavla k změně jeho smýšlení? V. 6—8.

Pavel uzřel Pána Ježíše a slyšel jeho hlas. Toto setkání se s Pánem zlomilo jeho odpor a změnilo celý jeho život. Bylo to opravdové obrácení. Pán se chce každému zjevit.

Ne sice osobně jako Pavlovi, ale činí tak prostřednictvím Ducha sv.

4. Jak působilo zjevení se Pána Ježíše na jeho společníky? V. 9.

Podle zprávy v 9. kap., ve verši 7., zdá se, jako by si to odporovalo. Ti, kteří Pavla doprovázeli, sice zvuk slyšeli, ale nerozuměli mu, neboť ten hlas nepatřil jim, ale Pavlovi.

5. Jakou otázku předložil, když poznal, že s ním mluví sám Pán Ježíš? Co mu Pán odpověděl? V. 10.
6. Jak byl ve své slepotě uveden do Damašku? V. 11.
7. Koho poslal Pán Ježíš, aby prohlédl? V. 12. 13.
8. K čemu Bůh Pavla vyvolil? V. 14. 15.
9. Co však měl Pavel nejprve učiniti? V. 16.
10. Co bylo Pavlovi zjeveno, jakou že učiní zkušenost po svém obrácení v Jerusalemě? V. 17. 18.
11. Proč sám chtěl zůstat v Jerusalemě? Jaký pokyn však obdržel od Pána? V. 19—21.
12. Co dělali Židé po tomto prohlášení? V. 22. 23.

»Dokud Pavel vyprávěl historii svého života, všichni napjatě a pozorně poslouchali. Jakmile se však zmínil, že jest poslán k pohanům, znovu se rozzuřili a v zběsilém hněvu žádali jeho smrti.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 331.)

13. Aby hejtman zvěděl příčinu toho běsnění, co kázal s Pavlem učiniti? V. 24.

Hejtman nerozuměl správně hebrejsky, nemohl tudíž sledovati Pavlovu obhajobu. Když však viděl účinek té řeči u lidu, domníval se, že Pavel je asi nějakým velkým zločincem. Proto ho dal svázat, aby byl zbičován.

14. Co zdrželo hejtmana od jeho úmyslu? V. 25. 26. 29.

Když římstí důstojníci zvěděli, že Pavel jest římským občanem, ihned upustili od týrání, neboť bičovati římského občana bez odsouzení bylo podle římského práva velikým zločinem.

15. Jakou rozmluvu vedl potom hejtman s Pavlem? V. 27. 28.
16. Co nařídil hejtman příštího dne, aby zvěděl jistotu obžaloby Pavla? V. 30.

7. úkol — 11. — 17. května 1941

Pavel před vysokou radou. Úklady proti němu

Úvod: Když hejtman zvěděl, že Pavel jest římským občanem, netrýznil ho. Aby však zvěděl, z čeho ho Židé viní, dal svolati vysokou židovskou radu a postavil Pavla před ní.

1. Jak začal Pavel svoji obhajobu před vysokou radou? Skt. 23, 1.

»Pavel stál nyní před vysokou radou, jejímž členem byl též sám před svým obrácením. Stál osamocen, ale na jeho obličej bylo zřítí pokoj Boží.« (*Das Wirken der Apostel*, str. 332.)

2. Jaký nedůstojný rozkaz dal nejvyšší kněz těm, kteří stáli blízko Pavla? V. 2.
3. Jak mu Pavel odpověděl? V. 3.

Tato slova nebyla výronem hněvu, ale vyřknutím spravedlivé odplaty. Vždyť i Pán Ježíš mluvil »běda« proti farizeům a zákoníkům. (Mat. 23, 13—33.) Dějiny vyprávějí, že Ananiáš ještě před uplynutím dvou let byl sesazen a o 4 roky později, když jeho vlastní syn se spojil s povstalci proti němu, skryl se v odpadovém kanálu svého paláce. Byl však odtud vytážen a zavražděn.

4. Co bylo Pavlovi vytýkáno? Jak se Pavel omluvil? V. 4. 5.

Pavel nemohl vědět, že by byl Ananiáš nejvyšším knězem, neboť byl s tohoto úřadu sesazen. Po zavraždění jeho nástupce si však úřad ten opět sám osvojil.

5. Čeho Pavel využil, když shledal, že jsou v radě farizeové i saduceové? V. 6.

6. Jaký rozdíl jest mezi farizeji a saduceji? V. 8.
7. Jaký výsledek mělo toto Pavlovo prohlášení? V. 7.
8. Jaký důvod o vzkříšení podává Pavel v ep. ke Korint.? I. Kor. 15, 16—18.
9. Co prohlásili učitelé strany farizejské? V. 9.
10. Co nastalo v lidu? Jak zasáhl hejtman k ochraně Pavla? Skt. 23, 10.
11. Jaké povzbuzení obdržel Pavel od Pána? Kde měl o Kristu svědčeti? V. 11.

Toto povzbuzení od Pána bylo nutné, neboť si Pavel mohl dělati předhůzky, proč vůbec do Jerusalema jezdil. Chtěl přece odevzdati dary a přijíti ve spojení s bratřími v Jerusalemě, což mělo sloužiti jen prospěchu církve.

12. K čemu se někteří Židé zapřísáhli? Jakým úskokem chtěli se s vražedným úmyslem přiblížiti k Pavlovi? V. 12—15.

»Namísto aby kněží předložený plán k úkladné vraždě zamítlí, sami se s ním ztotožnili. Pavel mluvil pravdu, když nazval Ananiáše stěnou zblíbenou.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 334.)

13. Kým byl Pavel varován? Kdo měl o úkladech Židů zvědět? V. 16, 17.
14. Co prozradil a co radil Pavlův synovec hejtmanovi? V. 18—21.
15. Jaké bezpečnostní nařízení hejtman učinil? V. 22—24.

»Hejtman Lyziáš, slyše o úkladech Židů, hned se rozhodl odeslati Pavla k vladaři Felixovi do Cesaree. Židé byli velice vznětliví a často přicházelo mezi nimi k výtržnostem. Přítomnost Pavlova v Jerusalemě mohla mít pro něho i pro samého velitele nepříjemné následky.« (Působ. ap., str. 335.)

16. Jak a co psal Lyziáš Felixovi? V. 25—28.
17. Jakou vinu nalezl hejtman na Pavlovi? V. 29.
18. Proč ho tedy poslal k vladaři Felixovi? V. 30.

19. Jak splnili vojáci daný jim rozkaz? V. 31—33.

Antipatrida byla vzdálena od Jerusalema 67 km. Odtud se vrátili pěší vojáci, doprovázející Pavla. Do Cesaree bylo ještě dalších 42 km, kamž jeli s Pavlem jenom jezdci.

Tak se Pavel dostal opět do Cesaree, kde ho bratři prosili, aby do Jerusalema nejezdil. Pavel přijel do města v doprovodu sedmdesáti jezdců za bílého dne. To budilo pozornost. Jistě ho mnozí z učedníků též viděli a jak zarmoucení byli! Ještě před 14 dny ho doprovázeli z Cesaree do Jerusalema bratři a nyní v opačném směru římsí vojáci.

20. Co se Felix Pavla tázal a kdy ho chtěl slyšet? Kde byl ubytován? V. 34. 35.

8. úkol — 18. — 24. května 1941

Pavel obžalován před Felixem

Úvod: Pavel na rozkaz hejtmana Lyziáše byl dopraven do Cesaree před vladaře Felixe, který byl jediným oprávněným soudcem toho kraje. Židé měli svoji žalobu přednésti přímo před vladařem. Pavel byl zatím držán ve vězení v domě Herodesově.

1. Kdo se dostavil po pěti dnech k soudu proti Pavlovi? Koho si též vzali s sebou. Skt. 24, 1.

K soudu se dostavil opět nejvyšší kněz Ananiáš, který dříve kázal bít Pavla v ústa, a jistý počet starších. Šel s nimi též za úplatek nějaký Tertullus, římský právník, jenž byl dobrým řečníkem. Myslili, když ho budou mít s sebou, že to vzbudí u vladaře větší dojem. Tertullus měl svoji výřečnost předsvědčiti Felixe, že Pavel jest nebezpečný nejen Židům, ale i římskému státu.

2. Jak se hleděl Tertullus vladaři zalichotiti?
O co prosil? V. 2—4.

O Felixovi se vypráví, že to byl nejšpatnější vládce, jakého kdy země Judská měla. Přes to však bandity i jiné zločince tvrdě pbtíral.

3. Jak Tertullus vyličil ap. Pavla? Jakou žalobu vzneseł proti němu? V. 5. 6.

Tato žaloba byla dobře promyšlena. Obsahovala hlavní 3 body: 1. Povstání, což se vykládalo jako nepoddajnost vládě římské. 2. Odpadlictví, kde byl vyličěn jako vůdce nebezpečné sekty. 3. Hanobitel chrámu, což se vykládalo jako posměch náboženství, jež bylo pod římskou ochranou. Tímto chtěl Felixe pohnouti, aby vydal Pavla k soudu Židům. Pak by ho mohli ovšem snadno odstraniti.

4. Na koho se Tertullus odvolával? Jak dalece mluvil pravdu? V. 7. 8. (Porovnej kap. 21, 33. 34. 22, 24—30.)

5. Jak k tomu přizvukovali Židé? Kap. 24, 9.

„Felix byl dosti prozíravý, aby poznal smýšlení Židu. Viděl, že svoji žalobu nemohou nijak odůvodnit, i dal Pavlovi příležitost, aby se hájil.“ (»Das Wirken der Apostel«, str. 340.)

6. Jakým zdvořilým způsobem začal Pavel svoji obhajobu? V. 10.

7. Jak snadno vyvrátil proti sobě vyřknutou žalobu? V. 11—13.

8. Jaká byla Pavlova víra? Jak nazývali tenkrát křesťany? V. 14.

9. V co skládal Pavel svoji naději? Jaká jest naděje všech věřících? V. 15.

Pavel měl čisté svědomí. V jeho životě nebylo ničeho, co by musil skrývati. Byl poctivý jak v řemesle, tak i v kázání evangelia. I všeliké zlé tvárnosti se varoval.

10. Jaký důkaz dobré vůle přinesl Pavel obyvatelům Jerusalema? V. 17.

11. Jak našli Pavla někteří Židé z Asie? Jaká vina byla na něm nalezena ve vysoké radě? V. 18—21.

12. Jak rozhodl Felix po Pavlově obhajobě? V. 22.

Felix poznal, že je Pavel bez viny; aby se však zhostil Židů, použil lsti, jako by chtěl míti ještě podrobnější zprávu od Lyziáše.

13. Jaký důkaz podal Felix, že nevěřil v Pavlovu vinu? V. 23.

14. Jaká další příležitost naskytla se Pavlovi k zvěstování evangelia? V. 24. 25.

>Felix znovu povolal Pavla, aby sám se svoji manželkou slyšel o víře v Krista. Dostal se tak pod přesvědčující moc Ducha sv. Jeho svědomí bylo probuzeno, ale on, namísto aby činil pokání, snažil se svědomí své utlumiti. («Das Wirken der Apostel», str. 342—344.)

15. Co očekával od Pavla? Jak dlouho zůstal ne-spravedlivě ve vězení? V. 26. 27.

Felix častěji mluvil s Pavlem, ale hlavní příčinou byl přece jen časný zisk. Pavel však byl ryziho charakteru, který by nikdy nepřipustil, aby věřící za něho platili, aby si tak svoji svobodu kupoval za peníze, zvláště když se ničím neprovinil.

9. úkol — 25.—31. května 1941

Pavel obžalován před Festem. Svědectví před Agrippou

Úvod: Felix, aby se Židům zalíbil, nechal Pavla ve vězení. Měl sice velká ulehčení, ale přece jen nebyl volný. Po dvou letech převzal vladařství Porcius Festus. Neprátele Pavlovi čekali na tento okamžik, aby znovu se pokusili o odstranění Pavla.

1. Kdo se stal po Felixovi místodržícím v zemi Judské? Skt. 24, 27.

2. Kam se odebral Festus, když se ujal vlády? Oč ho prosili opět přední z Židů? Skt. 25, 1—3.

Rychlé rozšíření evangelia velice znepokojovalo Židy a Pavla stále považovali za vedoucí osobnost tohoto hnutí. Proto usilovali za každou cenu ho odstraniti. Žádali vladaře, aby byl Pavel souzen v Jerusalemě, aby ho mohli úkladně zavraždit.

3. Jakou odpověď dal Festus Židům? Jak zkřížil jejich plány? V. 4. 5.

»Festus trval na tom, aby byl Pavel vyslýchán v Cesarei. Bůh sám řídil Festa v jeho rozhodnutí, aby Pavel mohl svědčiti i v Římě.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 347.)

4. Jak dlouho se zdržel Festus v Jerusalemě? Jak brzy nato začal soud s Pavlem? V. 6.

5. Jakou žalobu vznesli Židé opět na Pavla? V. 7.

6. Přiznal Pavel falešné svědectví? V. 8.

7. Jakou otázku předložil Festus Pavlovi, aby se zalíbil Židům? V. 9.

8. Ke komu se však Pavel odvolal? Jakým mužným vysvětlením to doložil? V. 10. 11.

Všichni římsí občané měli právo odvolati se od krajských soudů k císaři. V tomto případě se jednalo o císaře Nerona.

9. Jak Festus rozhodl po Pavlově odvolání se? V. 12.

10. Jakou návštěvu obdržel vladař po několika dnech? V. 13.

Agrippa II. byl králem v severní části Palestiny s připojenými mu ještě krajinami. S židovskými obyčeji a jejich učením byl dobře obeznámen. Byl synem Herodesa Agrippy I., kterýž odsoudil Jakuba k smrti a v Cesarei bídně zahynul. Skt. 12, 21—23.

11. Na koho Festus vzpomněl při této návštěvě? Co Agrippovi sděloval? Skt. 25, 14—17.

12. Co si Festus z obžaloby na Pavla podržel? V. 18. 19.

13. K čemu vyzval Pavla? Ke komu se však tento odvolal? V. 20. 21.

14. Jaké přání projevil Agrippa? Co mu bylo slíbeno? V. 22.

15. Před jakou společností byl Pavel druhého dne předveden? V. 23.
16. Jak představil Festus Pavla? V. 24. 25.
17. Do jakých nesnází se dostal Festus? O co žádal přítomné? V. 26. 27.

10. úkol — 1. — 7. června 1941

Pavlova obhajoba před Agrippou

Úvod: V místnosti, kde měl býti Pavel znovu vyslýchán, sešlo se množství samých vznešených lidí. Festus, král i Bernica byli oděni v purpuru, zdobeným zlatem. Byli tam též důstojníci, různí hodnostáři i přední lidé z města. Před touto společností byl předveden Pavel v okovech, aby Festus zvěděl, co má psáti o něm císaři.

1. K čemu dal král Agrippa svolení po úvodní řeči Festově? Jak si Pavel zajistil pozornost? Skt. 26, 1.

Pavel se necítil jako nějaký provinilec před svými soudci, ale stál tu jako zástupce něčeho velikého před shromážděním. Vzláhl řetězy obtěžkanou ruku, jako to činivali řečníci tehdejší doby.

2. Jak začal Pavel svoji obhajobu? Proč se rád odpovídal před Agrippou? V. 2. 3.

»Pavel stál před touto pestrá společností sám pro viru v Pána Ježíše. Ač zde stál bez přátel a bez lesku, jen s řetězy na ruku, přece celé nebe bralo na něm účast. Kdyby přítomným byly otevřeny oči, viděli by, jak andělé Boží obklopují Pavla. Viděti slávu jenom jediného anděla, smetlo by je v prach.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 352.)

3. Jakou zprávu dával Pavel o svém dřívějším životě? V. 4. 5.
4. Pro kterou příčinu se odpovídal před soudem? V. 6. 7.

»Pavel poukázal, jak se měl Mesiáš podle Pisem svatých jako člověk mezi lidmi zjevit a jak se také Písma

svatá do posledního puntíku v Pánu Ježíši naplnila. Tento Ježíš, svatý Boží Syn, aby vykoupiti mohl člověka, strpěl sám pohanění i smrt. Třetího dne však z mrtvých vstal a jako vítěz nad hrobem i smrtí vstoupil na nebesa, aby se nás u Boha zastával.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 353.)

5. Jakou otázku položil Pavel podle mínění světa? V. 8.

6. Jak ličil Pavel svoji dřívější horlivost v židovstvu? V. 9—11.

7. Která životní zkušenost utvrdila ho v přesvědčení, že Kristus skutečně vstal z mrtvých? V. 12—15.

»Pavel položil otázku: Což je to k víře nepodobné, že Bůh křísí mrtvé? Dříve i on tak smýšlel; mohl však v tomto smýšlení zůstat po tom, co zažil u Damašku, když sám Pána Ježíše viděl a slyšel? To byl tentýž Kristus, který byl ukřižován a z mrtvých vstal, který poslal učedníky své zvěstovati evangelium. Tento Ježíš zmocnil i Pavla k témuž úkolu.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 353, 354.)

8. Jaký úkol dostal tenkrát Pavel od Pána? V. 16, 17.

9. Jakou milost chce Bůh prokázati nám všem? V. 18.

10. Jak se Pavel zachoval k tomuto nebeskému vidění? K čemu to však podnítilo Židy? V. 19—21.

11. Kdo pomáhal Pavlovi? Jaký byl podnět jeho kázání? V. 22, 23.

12. Jak působila tato řeč na Festa? Jak se Pavel ohradil? V. 24, 25.

»Všichni přítomní poslouchali Pavla s velikou pozorností. Na všechny učinila řeč Pavlova veliký dojem. Nikdo z přítomných nemohl říci, že by Pavel nemluvil pravdu. Jen Festa, nemoha věřiti ve zmrtvýchvstání, měl to za bláznovství.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 354.)

13. Na koho se Pavel odkázal? Kdo mohl též o Kristu věděti? V. 26.

14. Jakou otázku položil Pavel přímo králi Agrippovi? K čemu se tento přiznal? V. 27. 28.

»Král Agrippa, hluboce dojat, zapomněl na okamžik na své okolí i svoji hodnost. V Pavlovi neviděl vězně, ale posla Božího, takže přede všemi doznal, že mnoho nechybí, aby se stal též křesťanem.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 355.)

15. Jaké vroneí přání vyslovil Pavel pro krále i všechny přítomné? V. 29.

16. O čem se radili vladaři mezi sebou? Jakou vinu našli při Pavlovi? V. 30. 31.

17. K čemu by byl ochoten král Agrippa? V. 32.

Jest viděti, že soudnictví v té době nebylo na nejvyšším stupni. Ač nenalezli na Pavlovi žádné viny, přece ho však nepropustili.

11. úkol — 8. — 11. června 1944

Počátek cesty do Říma

Úvod: Pavel byl držán ve vězení v Cesaree tak dlouho, dokud nebyla vypravena do Říma loď, která měla vzít s sebou vězně, s níž by plul i Pavel. Tento úkol pojednává a zážitcích prvních dnu plavby.

1. Která slova Pána Ježíše se vyplnila o posledních dnech Pavlovy činnosti? Skt. 9, 15.
2. Jak rozhodl Agrippa při posledním Pavlově slyšení? Skt. 26, 32.
3. Komu a s kým byl Pavel předán, když se měli plavit do Říma? Skt. 27, 1.
4. Kdo doprovázel Pavla na této smutné cestě? V. 2.

»Pavlovi bylo dovoleno, aby ho doprovázel Lukáš, který také psal Skutky apoštolů, a Aristarchus Macedonský. Ve svém listě ke Kolosenským zmiňuje se Pavel o Aristarchovi jako o svém spoluvězni. (Kol. 4, 10.) On sdílel vězení s Pavlem dobrovolně, aby o něho mohl pečovat.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 356.)

5. Jaká zmínka byla učiněna již dříve o Aristarehovi? Skt. 19, 28. 29. 20, 4.

6. Jakou laskavost prokázal setník Pavlovi v Sidonu? Skt. 27, 3.

Sidon, hlavní město Fénicie, bylo významným městem pobřeží Středozemního moře. Také i sám Pán Ježíš byl v této krajině a snad i v tomto městě. (Mat. 15, 21. Mark. 7, 34.) Pravděpodobně tam byli již též křesťané a Pavlovi bylo dovoleno je vyhledatí a navštívití.

7. Kudy a za jakého počasí pluli dále? V. 4. 5.

8. V kterém přístavu přesedli na jinou loď?
V. 5 b. 6.

Loď, na kterou přesedli, vezla náklad obilí z Alexandrie do Říma. Kromě nakladu bylo na lodi ještě 276 osob. (Skt. 27, 37.)

9. Jak a kudy se plavili dále? V. 7. 8.

10. Jak se ukázala veliká prozíravost Pavlova?
V. 9. 10. 41.

Že půst již pominul, znamená, že již bylo po svátcích „Smíření“, a v tomto ročním údobí byla plavba po moři již nebezpečná.

11. Jak se zachoval setník a větší část lodního mužstva k Pavlově radě? V. 11. 12.

12. V čem viděli dobré znamení k další plavbě?
V. 13.

12. úkol — 15. — 21. června 1941

Ztroskotání lodi

Úvod: Pavel spolu s jinými vězni byl dopravován do Říma, aby byl slyšen u císaře. Cestování po moři v pokročilé roční době bylo v dobách Pavlových velmi obtížné. Lodi v přístavech musily čekat na příznivý vítr. Podobně se dělo též s lodí, na níž se nacházeli vězňové. Pavel varoval před pokračováním v plavbě, ale jeho rady nebylo dbáno. Jakmile začal vátí jižní vítr, pluli dále.

1. Co se zakrátko přihodilo po odplutí z Krétského přístavu? Skt. 27, 14. 15.

2. Ke kterému ostrávkou byli zahrnutí větrem? V. 16.

3. Co byli nuceni učiniti, aby se loď nepotopila? V. 17—19.

Vítr byl tak odporový, že nebylo více možné loď řídit. Musili se nechat unášeti větrem. Pro zachování života byli nuceni vyhazovati z lodi náklad a jiné potřebné věci.

4. Proč ztráceli již všichni naději na záchranu? V. 20.

Dříve neznali ještě kompasu ani parních strojů; měli pouze plachetní lodi, které se mohly řídit jen podle větru. Nyní však, když bouře již tak dlouho trvala, mysleli, že určitě zahynou.

5. Jaké radostné poselství od Pána mohl Pavel všem oznámiti? Co jim při tom připomenul? V. 21. 22.

6. Kdo to Pavlovi oznámil? Jaký úmysl měl Bůh s Pavlem? V. 23. 24.

7. Jak Pavel všechny povzbuzoval? Co předpověděl? V. 25. 26.

Jak velice uklidňuje víra. Cesta lidu Božího může vésti i tou nejprudší bouří a přece se nikdo nemusí báti zlého. Náležíme Kristu jak stvořením, tak i vykoupením. Na nás ovšem záleží, chceme-li uznati, že jsme jeho vlastnictvím a chceme-li státi vždy v jeho službě.

8. Jak dlouho trvala bouře? V. 27.

9. Čeho se mořeplavci zcela oprávněně obávali? Čeho si velmi za noci žádali? V. 28. 29.

10. Jaký úmysl pojali námořníci? V. 30.

11. Kdo, jak a proč jim ten úmysl překazil? V. 31. 32.

12. K čemu nabádal Pavel všechny umořené a ustrašené cestující? V čem jim byl sám příkladem? V. 33—35.

13. Jak působila na všechny slova Pavlova?
Kolik bylo všech osob na lodi? V. 36—38.

14. Co zjistili, když nastal den? O co nyní usi-
lovali? V. 39, 40.

15. Co chtěli učiniti vojáci, když viděli, že loď
běře zkázu? V. 41, 42.

>Římský zákon dovoľoval takové tvrdé zacházení s vězni. Tento plán by byl také okamžitě proveden, kdyby nebylo mezi nimi Pavla. Setník Julius však dobře věděl, že všichni, kteří se nacházeli na lodi, mohou za svůj život děkovati jen Pavlovi. Také poznal, že Bůh jest s Pavlem a bál se mu ublížiti.« (>Das Wirken der Apostel«, str. 360—361.)

16. Komu mohli také všichni vězňové děkovati
za svoji záchranu? V. 43 a.

17. Jaký rozkaz udělil setník? Jak se dostali na
břeh i ti, kteří neuměli plovati? V. 43, 44.

13. úkol — 22.—28. června 1941

Na ostrově Maltě. Pavlův příchod do Říma

Úvod: Pavel spolu s jinými vězni plují pod velením setníka Julia z Cesaree do Říma. Loď byla hnána bouří, až konečně i ztroskotala. Všichni však byli zachráněni a dosáhli šťastně zemi.

1. Jak se jmenoval ostrov, na němž se troseč-
níci zachránili? Skt. 28, 1.

Nyní se ten ostrov jmenuje Malta. Leží asi 100 km od Sicílie a asi 300 km od afrického pobřeží. Zátoka na severní straně ostrova, kde trosečníci dosáhli pevniny, byla pojme-
nována po Pavlovi.

2. Jak se k nim zachovali obyvatelé ostrova?
V. 2.

3. Čeho se též zúčastnil Pavel? Co se mu přiho-
dilo? V. 3.

4. Jaké smýšlení vzbudila u lidu příhoda s je-
dovatým hadem? V. 4—6.

5. Jak se choval k trosečníkům kníže toho ostrova? V. 7.

6. Jak bylo jeho pohostinství odměněno? V. 8.

7. Jak se projevila i zde Boží moc skrze Pavla? V. 9. 10.

8. Jak dlouho byli nuceni zdržeti se na tom ostrově? Kterou lodí pluli pak dále? V. 11.

Listopad, prosinec a leden ztrávili trosečníci na ostrově. Začátkem února odjeli opět na jedné alexandrijské lodi, která na tom ostrově též přezimovala. Kastor a Pollux byli považováni od tehdejšího lidu za syny Jupitera.

9. Kterým směrem tato loď plula? V. 12. 13.

Syrakusy byl veliký přístav na Sicilii. Věžňové byli vyloďeni v Puteoli, v nynější zátocce Neapole. Odtud do Říma jest ještě 213 km.

10. Kde a jak dlouho se směl Pavel zdržeti? Koho tam též nalezli? V. 14.

11. Kdo přišel Pavlovi až na kraj města na-proti? Jak působilo na Pavla setkání se s římskými bratřimi? V. 15.

»Po vylodění teprve za 8 dnů přišel Pavel spolu s druhými vězni do Říma. Selník Julius hleděl Pavlovi ulehčiti, kde jen mohl, ale přece jenom úděl vězně od něho odvrátiti nemohl. Pavel s těžkým srdcem vstupoval do hlavního města říše římské. Ač měl úmysl jíti též do Říma, ale takto si to nepředstavoval. Jak bude moci jako vězeň kázati evangelium? Když takto uvažoval, tu pojednou ze zástupu kolemjdoucích vystoupí muž a bratrsky pozdravuje Pavla. To se vícekrát opakovalo, neboť mnozí, jimž zvěstoval evangelium v Malé Asii i v Řecku, ho poznávají. Tím se pochod zdržoval a vojáci se stávali netrpělivými, ale přes to nikdo se neosmělil přátel od Pavla odehnati. Za dlouhého cestování naučili se vážit si ho a ctíti.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 363, 364.)

12. Jaké ulehčení bylo dáno Pavlovi, když byl s ostatními vězni předán hejtmanu v Římě? V. 16.

S Pavlem bylo zacházeno velice mírně. Byla mu vykázána místnost, kde bydlil sám se žoldněrem. Mohl přijímati

přátele a nikomu nebylo bráněno, kdo by ho chtěl navštívit. Mohl i shromážďení konati, jenom sám nemohl volně mimo dům choditi.

13. Koho dal Pavel k sobě povolati po třech dnech svého pobytu v Římě? O čem jim podával zprávu? V. 17—20.
14. O čem neměli Židé v Římě žádných zpráv? Co však chtěli od Pavla slyšeti? V. 21. 22.
15. O čem Pavel vyprávěl, když se jich mnoho k němu sešlo? Jak dlouho kázal? V. 23.
16. Na které místo Písma sv. Pavel poukázal, když viděl, že většina jich nevěří? V. 24—27.
17. Komu jest zvěstováno spasení, když jím Židé opovrhli? V. 28.
18. Z čeho poznáváme, že řeč Pavlova učinila na přítomné veliký dojem? V. 29.
19. Jak dlouho setrval Pavel jako vězeň v Římě? V. 30.
20. Co mu bylo po celou tu dobu umožněno? V. 31.

Pavel pobyl v Římě 2 roky jako vězeň, poněvadž se jeho žalobci po celou tu dobu nedostavili. To se Pavlovi dobře hodilo k zvěstování evangelia všechněm, kteří k němu přicházeli. Co se týče posledních chvil života Pavlova, jest jen tolik známo, že v době pronásledování křesťanů byl i Pavel mezi mučedníky. Zůstává však domněnka, že byl po dvou letech osvobozen a že navštívil ještě Španělsko. Teprve na zpáteční cestě že byl znovu jat a potom sťat.

»V době, kdy měl býti Pavel popraven, nehleděl na ostří meče svého káta, ani na zemi, která měla přijmouti jeho krev, ale patřil k nebesům, tam k trůnu Nejvyššího. On věřil celým srdcem slovům Pána Ježíše: »A já jej vzkřísím v den nejposlednější.« (Jan. 6, 39. 40.) Jeho myšlenky i naděje spěly k příchodu Pána Ježíše, kdy se také všechna zaslíbení Boží uskuteční.« (»Das Wirken der Apostel«, str. 415, 416.)

21. Jak vyjádřil Pavel svoji naději, když již věděl o svém odsouzení? II. Tim. 4, 6—8.